

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot

w sprawie ze skargi K. spółki akcyjnej z siedzibą w W.
na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. II CSKP 366/22,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 7 listopada 2025 r.
żądania SSN X.Y. o wyłączenie od rozpoznania sprawy I NSP 425/25,

**wyłącza sędziego Sądu Najwyższego X.Y. od rozpoznania
sprawy I NSP 425/25.**

UZASADNIENIE

Zarządzeniem Prezesa Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego z 8 października 2025 r. sprawa ze skargi K. spółki akcyjnej z siedzibą w W. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. II CSKP 366/22, zarejestrowana pod sygn. I NSP 425/25, przydzielona została SSN X.Y.

Zawiadomieniem z 30 października 2025 r. SSN X.Y., na zasadzie art. 51 w zw. z art. 49 k.p.c., wniósł o wyłączenie go od rozpoznania sprawy I NSP 425/25. Wskazał, że z załączonych akt sprawy, jak również z samej treści skargi wynika, że w sprawie głównej znajdował się w składzie wyznaczonym do rozpoznania sprawy, jednakże na skutek pisma skierowanego do Pierwszego Prezesa Sądu

Najwyższego, w którym powołał się na podstawy prawne wynikające z prawa europejskiego, Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej, zarządzeniem z 29 lutego 2024 r., wykluczyła SSN X.Y. od rozpoznania sprawy II CSKP 366/22 i wyznaczyła inny skład do jej rozpoznania. W dalszej części pisma SSN X.Y. podkreślił, że „zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jak i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zamiast wielu wyrok TSUE z 4 września 2025 r, C-225/22), ewentualne orzeczenia merytoryczne w zaistniałej w niniejszej sprawie konfiguracji składów orzekających, nie gwarantuje dostępu do bezstronnego i niezawisłego sądu, co powoduje, że może zostać uznane za nieistniejące i niebyłe” (k. 12).

W ocenie SSN X.Y. powyższe okoliczności przemawiają za koniecznością wyłączenia go od rozpoznania sprawy I NSP 425/25.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Stosownie do art. 48 § 1 k.p.c., sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy: (1) w sprawach, w których jest stroną lub pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziałuje na jego prawa lub obowiązki; (2) w sprawach swego małżonka, krewnych lub powinowatych w linii prostej, krewnych bocznych do czwartego stopnia i powinowatych bocznych do drugiego stopnia; (3) w sprawach osób związanych z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli; (4) w sprawach, w których był lub jest jeszcze pełnomocnikiem albo był radcą prawnym jednej ze stron; (5) w sprawach, w których w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, jako też w sprawach o ważność aktu prawnego z jego udziałem sporządzonego lub przez niego rozpoznanego oraz w sprawach, w których występował jako prokurator; (6) w sprawach o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem, jeżeli brał udział w wydaniu tego orzeczenia.

Z kolei zgodnie z art. 49 § 1 k.p.c., niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 48 k.p.c., sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony,

jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie.

Stosownie do art. 51 k.p.c. sędzia zawiadamia sąd o zachodzącej podstawie swojego wyłączenia.

2. W uzupełnieniu stanu faktycznego, wskazać należy, że zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej z 30 września 2022 r. sprawa II CSKP 366/22 przydzielona została SSN A.B. Kolejnym zarządzeniem z dnia 3 listopada 2022 r. Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej wyznaczył skład sędziów Sądu Najwyższego: C.D. (przewodniczący), X.Y., A.B. (sprawozdawca), celem rozpoznania sprawy II CSKP 366/22. Zarządzeniem z dnia 29 lutego 2024 r. zważywszy, że:

- SSN A.B. i SSN X.Y. zostali wyznaczeni do orzekania w Izbie Cywilnej zarządzeniami Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z 22 sierpnia 2022 r.,

- zarządzeniem z 30 września 2022 r. sprawa została skierowana do referatu SSN A.B.,

- zarządzeniem z 3 listopada 2022 r. członkami składu orzekającego zostali wyznaczeni SSN C.D. i SSN X.Y.,

- rozpoznanie sprawy było pierwotnie przewidziane na 7 grudnia 2022 r.,

- w sprawie nie zapadło orzeczenie kończące postępowanie,

- w piśmie z 20 lutego 2024 r. skierowanym do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego SSN X.Y. odmówił orzekania w sprawach zawisłych w Izbie Cywilnej, na podstawie § 80 ust. 5 pkt 2 reg.SN *per analogiam*,

Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej stwierdził m.in., że po stronie SSN X.Y. zachodzi długotrwała przeszkoda w orzekaniu, przy czym przeszkoda ta uniemożliwia rozpoznanie sprawy w terminie zgodnym ze standardami określonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, dlatego też, na podstawie § 16 ust. 2 pkt 5 i § 80 ust. 7 reg.SN, stwierdził, że sprawozdawcą w sprawie pozostaje SSN A.B. i wyznaczył jako pozostałych członków składu: SSN C.D. i SSN E.F., powierzając funkcję przewodniczącego SSN C.D..

3. Z art. 49 § 1 k.p.c. wynika, że wyłączenie sędziego na jego żądanie możliwe jest w sytuacji, gdy istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie.

Podkreślić należy, że pojęcie „bezstronność”, o której mowa w art. 49 § 1 k.p.c., oznacza brak uprzedzeń i neutralność wobec stron, a także niekierowanie się przy rozstrzyganiu sprawy względami, które miałyby charakter inny niż merytoryczny (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2023 r., II NSNc 133/23). Nakaz zachowania bezstronności przez sędziego powinien urzeczywistniać się na płaszczyźnie jego relacji ze stronami sporu i przejawiać się w zakazie dyskryminacji czy faworyzowania którejkolwiek ze stron procesu (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 lutego 2025 r., III CB 119/24). W najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się również, że o braku bezstronności sędziego mogą świadczyć podejmowane przez niego czynności niemające oparcia w przepisach prawa, a godzące w interesy stron oraz ich prawo do sądu (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 września 2025 r., II NSNc 167/23).

4. Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanego wniosku stwierdzić należy, że niewątpliwie SSN X.Y. podlega wyłączeniu od rozpoznania sprawy I NSP 425/25, albowiem z obiektywnych przyczyn nie gwarantuje jej bezstronnego rozpoznania.

Zgodzić się należy z zawiadamiającym, iż samo jego wyznaczenie do składu orzekającego w sprawie II CSKP 366/22, może stanowić okoliczność, o której mowa w art. 49 § 1 k.p.c. Możliwość, o której mowa w poprzednim zdaniu, w kontekście niniejszej sprawy, ulega jednak aktualizacji nie tyle ze względu na samą okoliczność ukształtowania składu orzeczniczego z udziałem SSN X.Y., lecz z uwagi na podejmowane przez niego czynności związane m.in. ze sprawą II CSKP 366/22. Jak bowiem wynika z zarządzenia z dnia 29 lutego 2024 r., SSN X.Y., pomimo iż został wyznaczony do składu orzekającego w sprawie, 3 listopada 2022 r., czyli po przeszło 15 miesiącach, odmówił orzekania w sprawach zawisłych w Izbie Cywilnej. Niewątpliwie okoliczność ta w sposób jednoznaczny przełożyła się na czas trwania postępowania także w sprawie II CSKP 366/22. W konsekwencji może ona mieć znaczenie przy ocenie przez sąd postępowania we wskazanej sprawie w świetle kryteriów określonych w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki.

Niezależnie od powyższego o braku bezstronności sędziego w sprawie świadczy okoliczność, iż w złożonym przez siebie zawiadomieniu z 30 października 2025 r. podał niezgodne z prawdą okoliczności. Po pierwsze wskazał, że w dacie składania oświadczenia do sprawy I NSP 425/25 dołączone były akta II CSKP 366/25, po drugie, że na skutek pisma skierowanego do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, w którym powołał się na podstawy prawne wynikające z prawa europejskiego, Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej wykluczyła SSN X.Y. od rozpoznania sprawy II CSKP 366/22. Jak zaś wynika z akt sprawy, 30 października 2025 r., czyli w dniu składania przez SSN X.Y. zawiadomienia, do akt sprawy I NSP 425/25 nie były dołączone inne akta, w tym w szczególności akta II CSKP 366/22. Ponadto w piśmie z 20 lutego 2024 r. skierowanym do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego SSN X.Y. odmówił orzekania m.in. w sprawie II CSKP 366/22. Z tego m.in. względu, na podstawie przepisów Regulaminu Sądu Najwyższego, Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej stwierdził, że po stronie SSN X.Y. zachodzi długotrwała przeszkoda w orzekaniu, uniemożliwiająca rozpoznanie sprawy w terminie zgodnym ze standardami określonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i dlatego zmienił skład, a nie – jak twierdzi SSN X.Y. – wykluczył go od rozpoznania sprawy.

Nie jest w końcu zgodne z prawdą zawarte w zawiadomieniu twierdzenie, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), jak i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPCz), ewentualne orzeczenie merytoryczne składu Sądu Najwyższego w sprawie z repertorium NSP nie gwarantuje dostępu do bezstronnego i niezawisłego sądu, co powoduje, że może ono zostać uznane za nieistniejące i niebyłe. Wskazać przy tym należy, że w zawiadomieniu SSN X.Y. wskazał zaledwie jedno orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, które może znaleźć zastosowanie w odniesieniu do części orzeczeń wydawanych w Sądzie Najwyższym – Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. O powyższym jednoznacznie świadczy próba oryginalnej transpozycji wskazanego orzeczenia do polskiego porządku prawnego, dokonana w uchwale Sądu Najwyższego z 24 września 2025 r., III PZP 1/25, która dotyczy bardzo

wąskiej kategorii spraw, a mianowicie wyroków Sądu Najwyższego zapadłych w sprawach ze skarg nadzwyczajnych wywołujących skutek kasatoryjny. W konsekwencji nie ma ona zastosowania do orzeczeń wydawanych w sprawach zarejestrowanych w repertorium NSP, a tym bardziej w sprawach ze skarg kasacyjnych wydawanych w Sądzie Najwyższym – Izbie Cywilnej. W związku z powyższym twierdzenie SSN X.Y. uznać należy za gołosłowne, co zaś może świadczyć o braku znajomości przepisów prawa przez sędziego wnioskującego o wyłączenie lub dokonywaniu przez niego interpretacji prawa w sposób sprzeczny z zasadami jego wykładni.

O powyższym świadczyć może okoliczność, że wnioskodawca, odwołując się do zasygnalizowanego wyżej, w istocie nieokreślonego bliżej, orzecznictwa TSUE i ETPCz stwierdził, że orzeczenie wydane przez sąd, w składzie, w którym zasiada, „nie gwarantuje dostępu do bezstronnego i niezawisłego sądu”. Przypuszczać jedynie można, że ma przy tym na myśli ewentualne wady procedury nominacyjnej, w której jego kandydatura na urząd sędziego Sądu Najwyższego została przedstawiona Prezydentowi RP.

W kontekście powyższego przypomnieć należy, że złożenie przez sędziego żądania o wyłączenie w trybie art. 49 § 1 k.p.c. wymaga wskazania okoliczności związanej bezpośrednio ze sprawą, która mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w sprawie. Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 2 czerwca 2022 r., sygn. P 13/19, w grę wchodzi więc relacje pomiędzy sędzią a stroną. Mogą być one natury osobistej, służbowej lub zawodowej, których skutkiem jest każdorazowo jakiś afekt zaburzający bezstronną ocenę sytuacji przez sędziego (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 czerwca 2008 r., P 8/07). Jednocześnie w przywołanym wyroku Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2019, poz. 1460, ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Stosownie do powyższego podzielić należy ocenę Sądu Najwyższego wyrażoną w postanowieniu z 15 kwietnia 2025 r., II KB 39/24, zgodnie z którą niedopuszczalne jest wywodzenie z art. art. 49 § 1 k.p.c. możliwości: 1) rozpoznania przez sąd wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa; 2) wyłączenia sędziego z powodu rzekomego wystąpienia przesłanki mogącej wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie z powodu okoliczności odnoszącej się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu.

Jednocześnie przypomnieć należy, że zgodnie z art. 29 § 5 u.SN dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy.

W kontekście powyższego zauważyć jednak należy, że wskazany przepis ustawy o Sądzie Najwyższym po pierwsze stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 49 § 1 k.p.c. Konsekwentnie przyjąć należy, że ustawodawca wykluczył możliwość odwoływania się do przesłanek określonych w art. 29 § 5 u.SN w ramach instytucji określonej w art. 49 § 1 k.p.c. Po drugie, ustawa o Sądzie Najwyższym jednoznacznie ogranicza możliwość badania spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu do okoliczności danej sprawy. Co więcej, zgodnie z art. 29 § 4 u.SN okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Po trzecie, uprawnionym do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 29 § 5 u.SN, jest wyłącznie strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym, o których mowa w art. 29 § 6 u.SN.

Powyższe jednoznacznie świadczy więc o tym, że ustawodawca nie przewidział sytuacji, w której sam sędzia Sądu Najwyższego mógłby kwestionować spełnianie przez siebie wymogów niezawisłości i bezstronności, do tego w sposób generalny, kwestionując w istocie swoje *votum*, czyli umocowanie do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Niewątpliwie uczynił tak ze względu na oczywistą okoliczność, że sędzia, który doszedłby do takiego przekonania, nie mógłby zgodnie z rotą ślubowania „stać na straży prawa i praworządności, obowiązki sędziego wypełniać sumienne, sprawiedliwość wymierzać zgodnie z przepisami prawa i zasadami słuszności, bezstronnie, według mego sumienia” i – chcąc pozostać sam sobie wierny – złożyłby urząd.

5. Celem dopełnienia powyższego zauważyć należy, że postępowanie SSN X.Y., w kontekście standardu bezstronności, poddane zostało szerokiej ocenie w postanowieniu Sądu Najwyższego z 24 września 2025 r. w sprawie II NSNc 167/23. W uzasadnieniu wskazanego orzeczenia szeroko opisano czynności Sędziego nieznaające oparcia w przepisach prawa, a polegające na:

- sprzecznym z przepisami prawa zawieszaniu postępowań na nieznanym podstawach,

- odmawianiu orzekania z powołaniem się na orzecznictwo ETPCz i TSUE,
- nie stawianiu się na terminy posiedzeń,
- kwestionowaniu składów orzekających,
- odmowie podejmowania zawieszonych postępowań,
- odwoływaniu terminu posiedzenia bez podstawy prawnej.

W konsekwencji Sąd Najwyższy stwierdził, że SSN X.Y.:

- kwestionuje swój status jako sędziego,
- kwestionuje status Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych,
- wydaje rozstrzygnięcia niemające oparcia w przepisach prawa,
- narusza podstawowe obowiązki sędziego,
- narusza prawa stron do sądu oraz godzi w dobro wymiaru sprawiedliwości, a przez to Rzeczypospolitej Polskiej.

Wskazane okoliczności doprowadziły Sąd Najwyższy do wniosku, że obiektywnie istnieją uzasadnione wątpliwości co do bezstronności SSN X.Y. w sprawie, biorąc pod uwagę sprzeczne z prawem czynności procesowe, a także zaniechania. Zdaniem Sądu Najwyższego istniała także realna wątpliwość, czy SSN X.Y. w sprawie wydałby orzeczenie zgodne z obowiązującym prawem.

Niewątpliwe powyższe przekłada się także na zaistnienie uzasadnionej wątpliwości do bezstronności SSN X.Y. w sprawie I NSP 425/25.

6. Z powyższych względów, na podstawie art. 49 § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

[P.Sz.]

[a.ł.]